

N:o 191.

Af herr **Zimdahl**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förvärfvande för statens räkning af aktiebolaget Tarrekaises malm- och magnesitfyndigheter i Norrbottens län.*

Under de sista femtio åren har tillverkningen af järn stigit oerhördt. Denna tillökning synes komma att fortgå, så länge tillgång finnes på lämpliga malmer. Trots mångårigt sökande har man hittills ej lyckats upptäcka några större nya järnfyndigheter. Såsom man väl vet, äro våra svenska järnmalmfält i Norrbotten ibland de viktigaste nu kända.

Vi exportera nu det mesta af våra högprocentiga järnmalmer. Men enhvar inser, att landet skulle draga långt större gagn af att skeppa till utlandet en mängd olika färdiga järnvaror mot att såsom nu skeppa ut malmen oförädlad.

De flesta nutida metoder för smältning af järn- och kopparmalmer fordra allt högre värmegrad, i följd häraf allt eldfastare material till anläggning af masugnar m. m. Från uteslutande bruk af kvarts- och lertegel har man alltmera öfvergått till dolomit och magnesit och brukar numera af denna sistnämnda om möjligt blott den bästa. Men af denna finnes på hela jorden blott för närvarande två kända större lager, nämligen det vid Veitsch i Steiriska alperna samt vid Tarrekaise i Norrbotten. Ehuru detta ifrigt förnekas, synes tillgången däraf i Veitsch vara hårdt medtagen, att döma af det faktum, att trots mycket ökade beställningar Veitsch på senare åren ej förmått väsentligt öka sin omsättning af magnesit och dess produkter.

Såsom bekant har Kungl. Maj:t gifvit koncession åt ett enskildt bolag, Magnesitaktiebolaget Tarrekaise, grundadt på ett aktiekapital af nominellt 3 millioner kronor, att under 50 år bryta samt i rå eller förädlad form öfver Sverige eller Norge utskeppa de kvantiteter af magnesit, som bolaget finner fördelaktigt, mot en afgäld till staten af 1 krona för bruten ton magnesit. Bolaget beräknar i sin prospekt en brytning af i början 150,000 tons, som om få år skulle ökas till 300,000 tons årligen och som skulle gifva staten i början en årsinkomst af 150,000 kronor eller mer än den har i afgäld för hela Sveriges malmrikedom, samt därtill lika stor inkomst af arrende till bolaget af nödig mark och vattenkraft för ny storartad industri inom nu öde bygd, hvarigenom hundratals af nu arbetslösa skulle vinna god bergning.

Bolagets första, redan uppgjorda plan var att på linbanor föra rå magnesit öfver riksgränsen till djup och isfri hamn på Norges västkust, där bygga fabriker för varans bränning och vidare förädling samt därpå slutligen skeppa den till lämplig saluplats. Efter Norges skilsmässa ifrån Sverige och sedan på grund därpå en inlandsbana börjat byggas blefve det dock för Sverige, om icke för magnesitbolaget, förmånligare att nämnda fabriker byggdes invid malmfältet samt endast färdiga magnesitprodukter skeppades från Sverige. Såsom förut nämnt, har bolaget härvid valet i sin egen hand. I saknad af visshet om banans sträckning och tiden för öppnandet af dess för bolaget viktiga del mellan Gellivarebanan och Lilla Lule älf, kan det dock ej nu genast föredraga utfartsvägen öfver Sverige framför den förut tänkta öfver Norge.

Byggas fabrikerna i Sverige så tagas proviant och alla förnödenheter, hö, halm med mera från Sverige samt byggnadsvirke och bränsle från statens skogar -- i senare fallet måste allt tagas från utlandet och främlingar taga arbetsförtjänsten. På samma sätt går i förra fallet skatten för tillverkning och inkomst till Sverige och svenska kommuner, i det senare till utlandet. Inlandsbanan mister en årstrafik af mer än 500,000 tons, Sverige, dess jordbruk samt Norr- och Västerbottens angränsande kommuner en årsinkomst, som snart går öfver en million.

Då anledning finnes antaga, att magnesitaktiebolaget möjligen skulle vara villigt öfverlåta äganderätten till sina aktier, synes staten böra begagna sig af tillfället att komma i besittning af dessa rika fyndigheter.

På grund af hvad som sålunda anförts, tillåter jag mig vörd-
samt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta verkställa utredning och med aktiebolaget Tarrekaise söka träffa aftal om förvärfvande för statens räkning af de ifrågavarande bolag tillhörande malm- och magnesitfyndigheter i Norrbottens län.

Stockholm den 17 februari 1909.

P. Zimdahl.
